

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Соколенко Ольги Леонідівни на дисертацію Єренка Дмитра Віталійовича на тему: «Національне антикорупційне бюро України в механізмі запобігання корупції», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Корупцією є використання особою, зазначеною частиною першою статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей (ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції»). Протиправне використання такими особами наданих їм повноважень передбачає перевищення ними їхніх владних та інших службових прав, а так само інше умисне зловживання ними, а також умисне невиконання покладених на них обов'язків.

Корупція становить сукупність різних за характером та ступенем суспільної небезпеки, але єдиних за своєю суттю корупційних правопорушень, а також порушень етики поведінки посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, пов'язаних з вчиненням цих правопорушень. Виділяються кримінальні, адміністративні, дисциплінарні та конституційні корупційні правопорушення.

Корупційні правопорушення можуть здійснюватися у різних формах (одержання хабара, неправомірне втручання у діяльність інших державних органів або посадових осіб, надання незаконних переваг фізичним або юридичним особам під час підготовки і прийняття відповідних рішень тощо), але вони завжди пов'язані з неправомірним використанням відповідними особами наданих їм влади або службових повноважень.

Виходячи з наведеного, за даними досліджень Індексу сприйняття корупції, що провадяться Transparency International, українці вважають свою державу однією з найкорумпованіших у світі: у 2015 і 2016 роках держава

займала 144 місце зі 176 країн, у 2017 р. – 142 місце із 175, у 2018 р. – 130 місце з 168.

В той же час, аналіз наукової юридичної літератури, присвяченої окремим аспектам протидії корупційним правопорушенням засобами Національного антикорупційного бюро України, показав, що практично відсутні публікації, які стосуються питань ефективного подолання цього негативного явища. Зокрема, недостатньо дослідженими є питання законодавчої бази, щодо використання потенціалу службовців Національного антикорупційного бюро України у протидії корупційним правопорушенням.

Деякі методологічні та практичні аспекти порядку здійснення процедур протидії корупційним правопорушенням засобами адміністративного права залишаються нерозкритими.

У зв'язку з цим виникає необхідність теоретичного обґрунтування й розробки пропозицій з удосконалення законодавства з питань протидії корупційним правопорушенням, та правопорушенням, пов'язаних з корупцією, службовцями Національного антикорупційного бюро України в механізмі запобігання корупції.

Додатковою аргументацією актуальності обраної теми є те, що на цей час відсутні спеціальні монографічні дослідження теоретичних і практичних проблем протидії корупційним правопорушенням службовцями Національного антикорупційного бюро України. З огляду на це дисертаційне дослідження Єренка Д.В. видається актуальним як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом дисертації та опублікованими працями дає підстави стверджувати, що логічно побудований зміст дисертації дозволив автору послідовно та науково обґрунтовано досягти мети та вирішити завдання, які були поставлені на початку дослідження.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Робота ґрунтується на результатах аналізу значної кількості законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, наукових досліджень з теорії держави і права, адміністративного та кримінального права.

Метою роботи визначено характеристика місця Національного антикорупційного бюро України в системі органів публічної влади, що наділені повноваженнями по запобіганню корупції. Вироблення пропозицій до чинного законодавства щодо удосконалення системи та методів застосування

антикорупційних заходів комплексом повноважень, наданих Національному антикорупційному бюро України. Відповідно до мети дослідження, чітко сформульовані основні завдання дисертаційного дослідження. Позитивним уявляється те, що окрім наукового значення дисертаційне дослідження спрямоване на вирішення практичних завдань – простежити походження правового регулювання у сфері боротьби з корупцією чиновників Національного антикорупційного бюро України, визначити сферу дії Національного антикорупційного бюро України в системі органів по запобіганню корупції в Україні, визначити систему адміністративно-правових заходів протидії корупційним правопорушенням, запропонувати способи запобігання конфлікту інтересів на службі в Національному антикорупційному бюро України. Це дозволило дисертанту сформулювати низку пропозицій щодо удосконалення питань протидії корупційним правопорушенням службовцями Національного антикорупційного бюро України.

Високий ступінь обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено використанням сучасних методів дослідження. Автором вміло використано діалектичний метод для визначення сутності досліджуваних явищ у поєднанні їх матеріального змісту та юридичної форми. Формально-догматичний метод дослідження було використано для опису та аналізу адміністративно-правових засобів застосовуваних Національним антикорупційним бюро України та визначенню окремих термінів, характеристики відповідних правовідносин та їх класифікації. Застосування порівняльно-правового методу дало можливість розглянути досвід правового регулювання запозичень в зарубіжних країнах та виявити позитивний досвід з метою його запровадження в Україні. Для теоретичного узагальнення та розробки пропозицій щодо вдосконалення законодавства з питань протидії корупційним правопорушенням засобами адміністративного права використовувалися формально-логічний та прогностичний методи. Застосування абстрактно-логічного методу дозволило здійснити теоретичне узагальнення та сформулювати важливі висновки. Застосування цих методів визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і виконати завдання дослідження, а також сформулювати відповідні науково-практичні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань протидії корупційним правопорушенням засобами Національного антикорупційного бюро України.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів дисертації визначається тим, що вона є першим в українській юридичній науці комплексним дослідженням місця і ролі Національного антикорупційного бюро України в механізмі запобігання корупції, яке побудовано на основі новітніх методологічних підходів, узагальнених сучасних теоретичних положень та сучасного законодавства. При цьому автор не залишає поза увагою і надбання представників кримінального права, що є цілком виправданим.

Дисертант узагальнює та всебічно аналізує наукові праці провідних українських та зарубіжних вчених, успішно демонструє характерні особливості власних напрацювань, що відрізняють рецензовану дисертацію від наукового доробку інших дослідників й визначає наукову новизну одержаних результатів.

Дисертант виправдано починає дослідження із загальних питань, насамперед із з'ясування системи антикорупційних органів, що уповноважені діяти в антикорупційній сфері. Автор вірно акцентує увагу на проблематиці застосування антикорупційних заходів службовцями Національного антикорупційного бюро України. Варто підтримати запропоноване дисертантом визначення поняття визначено поняття механізму запобігання корупції в Україні як урегульовану адміністративно-правовими нормами цілісну систему засобів державного примусу шляхом застосування до порушників антикорупційних заходів з метою запобігання та припинення порушення антикорупційного законодавства.

Проведений у підрозділі 2.2. дисертації ґрунтовний аналіз дозволив автору зробити слушний висновок про те, слід удосконалити підходи до організації складових механізму адміністративно-правового впливу Національного антикорупційного бюро України, серед яких слід виділити: норми антикорупційного законодавства, що встановлюють адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України; розподіл повноважень серед службових осіб Національного антикорупційного бюро України; засоби контролю за дотриманням законодавства в антикорупційній сфері (система декларування, тощо); засоби інформаційного забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України (державні реєстри тощо).

Для подальшого вдосконалення понятійно-категоріального апарату науки адміністративного права має значення запропоноване автором визначення поняття адміністративної діяльності в антикорупційній сфері, який визначає її як застосування до осіб заходів адміністративного примусу з метою запобігання, виявлення, припинення корупційних правопорушень а також застосування до них адміністративних стягнень, що мають різні за характером

обтяжливі наслідки на підставах і в порядку, передбачених нормами адміністративного права.

Правильно зроблено акцент на тому, що визначальним для з'ясування специфіки застосування примусу в діяльності Національного антикорупційного бюро України є: 1) мінімізація впливу особистої зацікавленості, при реалізації повноважень публічними службовцями; 2) збалансування політичного впливу застосуванням зовнішнього і внутрішнього; 3) застосування обмежень в реалізації дискреційних повноважень службовцями Національного антикорупційного бюро України; 4) реалізація повноважень в умовах взаємодії з іншими антикорупційними структурами.

Варто погодитися із виявленими дисертантом недоліками розуміння терміну «корупція» та його пропозиції визначати цей термін через подання його у широкому та вузькому значенні. Широке розуміння корупції передбачає визначати його як зловживання особою своїм службовим становищем у сфері: політичній (політична корупція), економічній (корупція в приватно - правовому секторі) та адміністративній (корупція в публічно-правовому секторі). Вузьке розуміння корупції зводиться суто до використання особою свого службового становища та отримання неправомірної вигоди.

Викликає зацікавленість дослідження автора щодо механізму протидії адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією. Він становить собою систему правових засобів, інтегрованість та організованість яких дозволяє послідовно й ефективно забезпечити правове регулювання суспільних відносин шляхом застосування норм адміністративного права.

Наукова і практична цінність дисертації

Рецензована дисертація характеризується як науковою, так і практичною значимістю. Зокрема, впровадження результатів дисертації у сфері науково-дослідницької діяльності дозволить використовувати їх для подальшої розробки проблем формування понятійного апарату адміністративного права, лінгвістично-правової уніфікації адміністративної термінології, правового регулювання відносин в механізмі запобігання корупції службовцями Національного антикорупційного бюро України.

Важливого значення набуває використання авторських пропозицій у правотворчості, зокрема, їх впровадження сприятиме вдосконаленню чинного законодавства та практики його застосування у досліджуваній сфері. Запропоновані дисертантом пропозиції щодо внесення змін до законодавства,

що регулює питання подолання корупційних правопорушень службовцями Національного антикорупційного бюро України можуть бути прийняті до впровадження Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України.

Висновки та пропозиції, обґрунтовані в дисертації, можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, при проведенні лекційних і практичних занять з дисциплін «Адміністративне право» та «Адміністративна відповідальність», при підготовці науково-практичних та навчально-методичних видань.

Всі висновки та авторські теоретичні визначення окремих категорій обґрунтовані власними дослідженнями автора. Наукові положення, висновки та рекомендації одержані дисертантом самостійно та висвітлені в опублікованих працях. Структура і зміст роботи свідчать про цілісність дослідження. Робота завершується сформульованими висновками, пропозиціями щодо вдосконалення чинного законодавства України, з зазначених питань.

Основні результати дисертаційного дослідження були оприлюднені в дев'яти наукових публікаціях, з-поміж них: чотири наукові статті, опубліковані у фахових наукових виданнях України, в одному зарубіжному виданні та четверо тез доповідей, представлених на науково-практичних конференціях та круглому столі.

Автореферат дисертації забезпечує ідентичність основних положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

На нашу думку, Єренко Д.В. достатньо повно розкрив тему дисертації. Дисертація написана державною мовою, стиль написання характеризується лаконічністю й обґрунтованістю при викладенні думок, логічною побудовою. Автор толерантний в полеміці з іншими науковцями, виявив професійну культуру при використанні цитат із наукових джерел.

Дискусійні положення та зауваження

до дисертаційного дослідження

Дисертаційне дослідження Єренко Д.В. має багато позитивних аспектів, але у той же час, поряд з безумовно цінними здобутками, що властиво кожній творчій роботі, містить окремі дискусійні положення та положення, що потребують додаткової аргументації.

1. Дисертантом пропонується система методів застосування антикорупційних заходів в діяльності Національного антикорупційного бюро

України. Її визначено як сукупність виконавчо-розпорядчих дій, та прийняття управлінських рішень спрямованих на реалізацію положень законодавства щодо запобігання корупції, мінімізації корупціогенних чинників в роботі органів публічної влади, та яка пов'язана із застосуванням заходів державного примусу для боротьби з таким негативним явищем. Проте, не прописаний механізм впливу реалізації запропонованої системи на загальний рівень боротьби з корупцією в Україні.

2. На сторінках 60-65 дисертації автор досліджує основи взаємодії Національного антикорупційного бюро України з іншими органами, наділеними компетенцією в сфері боротьби з корупцією. Корисно було б почути співвідношення статистичних даних відносно співвідношення справ, що розглядаються цими органами та обсягу справ Національного антикорупційного бюро України.

3. Дисертантом визначено перспективність взаємодії Національного антикорупційного бюро України з Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів встановленням середньострокових цілей роботи на 2018-2020 роки. Варто було б окреслити механізми спільної діяльності названих органів.

4. В дисертації аналізується адміністративно-правовий статус посадових осіб Національного антикорупційного бюро України та вказується на його особливості. Проте, враховуючи існуючу в теорії адміністративного права дискусію відносно складових поняття «адміністративно-правовий статус» варто було б виходити з поелементної його характеристики.

5. Досліджуючи значення проведення спеціальної перевірки як заходу антикорупційної діяльності, автору слід було б детальніше розкрити механізми контролю цього процесу в структурі Національного антикорупційного бюро України.

Загальний висновок

Вивчення змісту дисертації та автореферату, ознайомлення з опублікованими працями дають можливість стверджувати, що рецензована дисертаційна робота **Єренка Дмитра Віталійовича на тему: «Національне антикорупційне бюро України в механізмі запобігання корупції»**, є самостійним, завершеним науковим дослідженням актуального і надзвичайно важливого наукового і практичного напрямку, містить належно обґрунтовані висновки і рекомендації, що в сукупності вирішують науково-практичне завдання комплексного дослідження роботи Національного антикорупційного бюро України в механізмі запобігання корупції і відповідає паспорту спеціальності 12.00.07 – адміністративне право та процес, фінансове право,

інформаційне право, а також вимогам пункту 13 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор Єренко Дмитро Віталійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

декан юридичного факультету
Дніпровського національного
університету ім. Олеся Гончара,
д. ю. н., професор

О.Л. Соколенко

Підпис Соколенко О.Л.
засвідчено

